

Г. П. Ситник,

д. держ. упр., професор, завідувач кафедри національної безпеки,

Національна академія державного управління при Президентові України, м. Київ

Р. О. Баранов,

аспірант, Національна академія державного управління при Президентові України, м. Київ

СВІТОВИЙ ДОСВІД ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ БОРОТЬБИ З ЛЕГАЛІЗАЦІЄЮ (ВІДМИВАННЯМ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, ДЛЯ УКРАЇНИ

G. Sytnyk,

Doctor of Sciences in Public Administration, Professor, Manager of Department of National Security,

National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Kiev

R. Baranov,

graduate student, National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Kiev

INTERNATIONAL EXPERIENCE ON THE IMPLEMENTATION OF COMBATING LEGALIZATION (LAUNDERING) OF PROCEEDS FROM CRIME FOR UKRAINE

У статті досліджується міжнародний досвід протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. Розглянуто моделі контролю за розміщенням незаконних коштів та національні системи кримінально-правової боротьби з відмиванням грошей.

The article examines the international experience countering legalization of proceeds from crime. The models of control for placement of illicit funds and national systems of criminal law to combat money laundering are considered.

Ключові слова: доходи, одержані злочинним шляхом, легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, рекомендації FATF, світовий досвід протидії відмиванню злочинних доходів.

Key words: proceeds of crime, the legalization (laundering) of proceeds from crime, FATF Standarts, world experience of combating money proceeds from crime.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ТА ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Загальновідомо, що у світі посилюються виклики та загрози, які мають транснаціональний характер: незаконний обіг зброї і наркотиків, торгівля людьми, ескалація міжнародного тероризму тощо. Україна як рівноправний член світової спільноти не стоїть осторонь боротьби із небезпечними явищами, зокрема відмиванням доходів та фінансуванням тероризму [12]. В Стратегії національної безпеки "Україна в світі, що змінюється" зазначається, що "поширення тероризму, піратства, наркобізнесу, незаконної торгівлі зброєю і ядерними матеріалами, транскордонної організованої злочинності, відмивання брудних грошей, незаконної міграції, торгівлі людьми, кіберзагроз" є такою тенденцією у зовнішньому просторі навколо України, що потенційно може бути джерелом загрози національній безпеці держави [13].

Нові виклики та загрози сприяють розробці відповідних механізмів реагування на них. Зокрема за умов глобалізації за новими принципами починають функціонувати міжнародні та національні фінансові та банківські системи, розвиток інформаційних технологій сприяє появі нових способів легалізації доходів, отриманих в тіньовому секторі або від злочинної діяльності. В подальшому такі тенденції сприяють активному поширенню незаконних видів діяльності, що ведуть до отримання сумнівних доходів, які можуть використовуватись на фінансування злочинних проєктів та міжнародного тероризму. Більшість країн світу намагаються відповідно реагувати на нові виклики та загрози, розробляючи механізми боротьби з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом. У зв'язку з цим актуальним є дослідження світового досвіду вказаної проблеми, на основі якого можна розробити рекомендації

щодо удосконалення вітчизняної системи боротьби з легалізацією незаконних доходів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ПУБЛІКАЦІЙ ЗА ПРОБЛЕМАТИКОЮ ТА ВИДІЛЕННЯ НЕВИРІШЕНИХ РАНІШЕ ЧАСТИН ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Єдиного погляду на сутність, принципи, підходи та механізми боротьби з відмиванням незаконних доходів у світі не існує. Внаслідок цього дана тема є досить актуальною з точки зору наукових досліджень. В Україні світовий досвід боротьби з легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом досліджували наступні науковці: Бандурка О.М., Симов'ян С.В. [1]; Буткевич С.А., основні дослідження якого зосереджено на аналізі досвіду США [3]; Коваленко В.В., Дмитров С.О., Єжов А.В. [6]; Колісник М.К., що розглядав питання боротьби з легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом, на світовому фінансовому ринку [8]; Невмержицький Є.В. [9]. Серед зарубіжних праць можна виокремити напрацювання Зубкова В.А. [5]; Козлової С. [7]; Шкуркіна В. [14]. На нашу думку, в той же час, наявні дослідження потребують систематизації з точки зору державно-управлінських аспектів.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ (ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ)

Метою статті є дослідження світового досвіду боротьби з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом, та його можливості застосування в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА ЇХ ОБГРУНТУВАННЯ

Проблема відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом, має відносно нетривалу історію, оскільки

боротися з даним явищем на світовому рівні розпочали не так давно. Зокрема перші нормативно-правові акти, що на загальносвітовому рівні відслідковують та протидіють окремим аспектам легалізації незаконних коштів, з'явилися в кінці 80-х років ХХ ст. У 1989 році було створено Групу з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF), яка стала основною міжурядовою організацією, що розробляє, узагальнює та реалізує міжнародний досвід у досліджуваній сфері. Зусиллями фахівців, що входять до складу даної організації, було розроблено низку рекомендацій, які визначають основні принципи системної боротьби з легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом, на рівні загальносвітових вимог та тенденцій.

Крім того, на міжнародному рівні основна боротьба щодо відмивання грошей ведеться в рамках: створеної за прототипом FATF регіональної організації Азіатсько-Тихоокеанської групи (APG), Групи країн Карибського басейну (CFATF), Групи країн Південної та Східної Африки (ESAAMLG), Комітету експертів Ради Європейського співтовариства щодо оцінки заходів протидії відмиванню грошей (PC-R-EV), Департаменту ООН з контролю за наркотиками та протидії злочинності (UNODCCP), Групи експертів з питань відмивання грошей Міжамериканської комісії з контролю за зловживанням використанням наркотичних засобів (CICAD), Групи Егмонт (Egmont Group) тощо.

Стандарти боротьби з легалізацією грошових коштів, отриманих злочинним шляхом, сформульовані в наступних міжнародних документах:

1. Базельська декларація Комітету банківських правил та контрольної практики міжнародного банківського співтовариства (1988 р), в який входять представники центральних банків "групи десяти" (США, Канада, Японія, Франція, Німеччина, Великобританія, Італія, Бельгія, Швеція, Швейцарія). Містить рекомендації про проведення ідентифікації клієнтів, відмову від практики ведення анонімних рахунків, закликає до співпраці з правоохоронними органами.

2. Віденська конвенція ООН про боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів і психотропних речовин. Прийнята 9 грудня 1988 р. Згідно з даною Конвенцією всі держави-учасниці конвенції зобов'язуються надавати взаємну правову допомогу і не відмовляти в її наданні під приводом збереження банківської таємниці. Зі змісту міжнародно-правового акта випливає, що відмивання грошей — це умисне приховування справжнього характеру, джерела майна або фінансових коштів, розміщення або володіння незаконними доходами, включаючи рух або конверсію доходів з метою їх легалізації. Даний нормативний документ ООН розглядає таке діяння як злочин. Стаття 3 цього правового акту є, таким чином, підставою для будь-якої держави, яка підписала Конвенцію (її підписали в даний час більше 100 держав світу), почати кримінальне переслідування осіб, що займаються "відмиванням" грошей.

3. Модельний закон ООН "Про відмивання грошей, одержаних від наркотиків", рішення ряду конгресів ООН по боротьбі із злочинністю та поведженню з правопорушниками.

4. Страсбурзька конвенція. "Конвенція з відмивання грошей, виявлення, арешту та конфіскації виявлених коштів, здобутих злочинним шляхом". Прийнята Радою Європи в Страсбурзі 8 січня 1990 р.

5. Директива Ради ЄС щодо запобігання використанню фінансової системи для "відмивання" грошей (директива N 91/308/СЄЕ, 14.02.91 р.). Директива ЄС стала важливим документом не лише для країн-членів ЄС, а й для держав, які є потенційними членами Євросоюзу в майбутньому. Директива вимагає від держав-членів організації визнати кримінальними дії щодо відмивання злочинних доходів як від наркозлочинів, так і інших злочинів. Що стосується прозорості, директива вимагає від фінансових установ забезпечити ідентифікацію

клієнтів, створювати і вести облік великих угод з валютою і повідомляти владі про підозрілі угоди [11].

Проте наявність достатньої кількості організацій, що безпосередньо опікуються питаннями боротьби з легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом, та розроблених нормативно-правових актів не сприяла виробленню уніфікованої системи протидії злочинності у вказаній сфері, яка б стала універсальним орієнтиром для більшості країн світу. В загальносвітових масштабах окремі країни мають можливість розробляти власну систему боротьби з незаконними коштами, беручи до уваги національну специфіку та рівень розвитку країни. Зокрема для багатьох країн різним є перелік злочинних або незаконних видів діяльності.

Так, у Сполучених Штатах Америки, які є основоположниками щодо розробки і впровадження методів боротьби з відмиванням доходів, отриманих злочинним шляхом, перелік злочинних видів діяльності складається з таких дій: виробництво, продаж або розповсюдження наркотиків, ввіз контрабандних товарів, шпигунство, викрадення людей, захоплення заручників, банківські шахрайські операції, крадіжки, розтрата або зловживання з боку співробітників банків, хабарництво, крадіжки та хабарництво стосовно програм, що фінансуються на федеральному рівні, злочини проти громадських фондів, майна та архівів, злочини проти безпеки США та приватних володінь, злочини, пов'язані з фальшивомонетництвом, помилкові (неправдиві) присяги та заяви, приховування майна, дарування позик, низка злочинів, що регламентуються окремими нормативно-правовими актами.

Вищевказаний перелік не містить таких злочинних видів, як торгівля людьми, сутенерство, проституція, здирицтво. Натомість ці види злочинів регламентуються законодавством Німеччини, Італії. В Таїланді офіційно заборонена проституція, однак на практиці має дуже широке розповсюдження, що приносить значні нелегальні доходи населенню. В Латинській Америці ведеться активна боротьба з наркобізнесом, хоча він має для окремих країн дуже важливе значення. На плантаціях з вирощування коки та марихуани працює досить багато місцевого населення, і по суті це є єдиним джерелом отримання ними доходів. Сомалі у більшості світу асоціюється з піратством як злочинним видом діяльності, що має місце в світі. Такі особливості окремих країн свідчать про національну специфіку визначення злочинних чи незаконних видів діяльності. Те, що заборонено, наприклад, в Європі чи Північній Америці має місце в інших частинах світу і сприймається громадянським суспільством як законний вид бізнесу.

Однак, на нашу думку, можна зробити висновок, що всі ці факти свідчать про те, що чим вищий рівень життя в країні, тим більшу регламентацію отримує економічна діяльність і відповідно доходи, отримані від неї. Розвинене громадянське суспільство сприяє боротьбі з легалізацією доходів, отриманих злочинним шляхом, а традиційні елементи суспільного життя навпаки стримують розвиток суспільства та його інститутів.

Серед економічних особливостей будь-якої країни, що сприяють відмиванню грошей, можна виокремити такі:

1. Висока частка неофіційних доходів населення і бізнесу, існування тіншової економіки або "чорного ринку".

2. Недосконалість механізмів контролю та моніторингу за діяльністю фінансових інститутів, недотримання міжнародних стандартів регулювання фінансової діяльності, розроблених спеціалізованими міжнародними організаціями.

3. Поширення корупції серед державних виконавчих, правоохоронних і судових органів влади.

4. Існування всередині країни "зон вільної торгівлі", які мають пільговим порядком регулювання операцій та контролю за діяльністю інститутів.

5. Неможливість чи можливості обміну фінансовою інформацією з іноземними правоохоронними органами.

6. Неадекватна процедура заснування фінансових та нефінансових інститутів, відкриття філій за межами країни і ліцензування фінансової активності, не враховує або враховує не в належній мірі необхідність ідентифікації реальних власників/власників компаній (особливо коли володіння може здійснюватися шляхом номінального тримання).

7. Законодавче закріплення таємниці фінансових операцій, недостатні вимоги до прозорості фінансових операцій та власності на активи.

8. Прорахунки в регулюванні валютнообмінних операцій та інших операцій з готівковими коштами. Широке використання підприємствами та банками операцій із залученням офшорних компаній.

9. Існування анонімних грошових рахунків і фінансових інструментів, включаючи акції та облигації, за якими можлива виплата коштів "на пред'явника".

10. Доступ фінансових інститутів до міжнародних центрів торгівлі золотими злитками, торгівлі дорогоцінним камінням та цінними металами [2].

Як відомо, процес відмивання незаконних коштів складається з трьох основних етапів: 1) розміщення грошових коштів (placement), 2) переміщення або проникнення в міжнародну банківську сферу або "нашарування" (layering), 3) інтеграція (integration). Відповідно на кожному етапі можливим є конкретні методи боротьби.

На даний час у світі можна виокремити три основні моделі контролю за розміщенням (першою стадією легалізації незаконних доходів) кримінальних коштів в систему фінансових інститутів:

1. Система контролю, що передбачає обов'язкове повідомлення в центральне урядове агентство про всі угоди, що перевищують певну суму готівкою або їх еквівалента. Дана система прийнята до дії в Австралії та США.

2. Система контролю, що передбачає заборону великих угод з готівкою, минаючи законного фінансового посередника. Здебільшого такі заходи є характерними для країн ЄС.

3. Система контролю, що передбачає повідомлення про підозрілі угоди і вимагає, щоб банки враховували деякі або всі великі валютні угоди, але повідомляли владі про ті, які викликають підозру. Дана система поки не отримала достатньо широкого поширення у світі [11].

Національні системи кримінально-правової боротьби з відмиванням грошей, істотно відрізняються одна від одної залежно від характеру діяльності, що є джерелом злочинних доходів. Відповідно до цього можна виокремити наступні групи держав:

1. Держави, де кримінальна відповідальність передбачена за легалізацію доходів, отриманих у результаті злочинної діяльності. До таких держав відносять США, Німеччина та інші країни ЄС. Зокрема, у всіх державах Західної Європи та США, що мають законодавство, спрямоване на боротьбу з "відмиванням" грошей, кримінальна відповідальність настає від легалізації кримінальних доходів, одержаних внаслідок вчинення таких злочинів, як наркобізнес, торгівля зброєю, терористична діяльність, проституція, застосування дитячої праці, торгівля людськими органами. У рамках даної групи виділяються країни, законодавство яких передбачає кримінальну відповідальність лише за відмивання грошей, отриманих у результаті наркобізнесу і деяких інших злочинів.

2. До другої групи належать країни, де кримінальна відповідальність настає від дій з легалізації доходів, отриманих не тільки від злочинної, але також і від іншої незаконної діяльності. Використання такої системи, наприклад, властиве Росії. Це пояснюється тим фактом, що мотивами прийняття даного формулювання складу злочину стало прагнення спростити порушення кримінальної справи. Законодавче обмеження кримінальної відповідальності випадками легалізації (відмивання)

доходів, одержаних злочинним шляхом, ускладнювало б процедуру порушення кримінального переслідування, для якого необхідно було б попереднє судове визнання злочинної тієї діяльності, в результаті якої були витягнуті легалізовані доходи [11].

Проблема легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом здебільшого пов'язана з правовими аспектами розуміння даного явища та відповідно з прийнятими механізмами реагування та боротьби. Як уже зазначалося вище в деяких країнах законодавство по боротьбі з відмиванням грошей сконцентроване на доходах від незаконних операцій, в деяких — на доходах від кримінальної діяльності. Проте в більшості країн світу відмивання грошей визнано кримінальним злочином, який має жорсткі способи покарання. Зокрема легалізація доходів, отриманих злочинним шляхом, визнається тяжким злочином з відповідною кримінальною відповідальністю в США, Греції, на Мальті. Достатньо уваги приділяється боротьбі з відмиванням незаконних доходів в Європейському Союзі. В Австрії та Іспанії всі злочини в досліджуваній сфері караються позбавленням волі строком більше 3-х років. У Бельгії за основу розслідування злочинної діяльності у сфері відмивання грошей прийнято брати всі злочини, що здійснюються в державі. У Великобританії та більшості інших країн ЄС легалізація незаконних доходів є похідним явищем від торгівлі наркотиками, тероризму, крадіжок та обману, шахрайства, здириництва, шантажу тощо.

У даному контексті для України актуальним є приведення українського законодавства у відповідність до європейських стандартів. На думку П. Мусялковскі (експерта Ради Європи), в Україні потребує доопрацювання Закон "Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму" [4], зокрема в частині визначення чіткого механізму блокування підозрілих операцій [10].

Розглядаючи адміністративну систему боротьби з відмиванням грошей, необхідно зазначити, що в різних країнах створено різні органи, що відповідають за даний процес та регулюють основні аспекти забезпечення прозорих фінансових відносин у державі. Такими органами можуть бути різноманітні організації, центральні банки, міністерства фінансів, податкові, митні, правоохоронні, судові органи тощо. Міжнародний досвід свідчить про те, що регулюючі органи повинні мати досить широке коло повноважень для ефективного здійснення контролю за фінансовими інститутами, збору та передачі інформації про підозрілі трансакції тощо. Важливим аспектом ефективною роботи відповідальних органів та організацій має бути чіткий розподіл повноважень та відповідальності. Тому для України актуальним залишається удосконалення відповідної інфраструктури, тобто перегляд завдань та повноважень компетентних органів, та підвищення кваліфікації всіх осіб, що приймають участь у процесі боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

У результаті здійсненого дослідження можна зробити наступні висновки. Транснаціональний характер нових викликів і загроз у світі вимагає розробки та впровадження таких механізмів боротьби з легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом, які б мали міжнародний характер, були прийнятними для більшості країн світу. Саме такі завдання ставлять перед собою міжнародні організації, що опікуються питаннями відмивання незаконних коштів. При цьому низка розвинених країн має власне законодавство, що визначає термінологію, узагальнює методи боротьби та принципи удосконалення існуючої системи.

Для України дослідження досвіду інших держав та міжнародних організацій має важливе значення. Зокрема, на думку багатьох науковців, потребує удосконалення базовий нормативний документ — Закон України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму". Крім того, варто звернути увагу на забезпечення відповідності національної системи фінансового моніторингу новим світовим стандартам у сфері боротьби з легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом; запобігання можливому застосуванню санкцій з боку міжнародних організацій; забезпечення нормальних умов для зовнішньоекономічної діяльності представників українського бізнесу тощо. Тому в подальших наукових дослідженнях буде розглянуто особливості функціонування системи протидії відмиванню незаконних доходів в Україні та проаналізовано її інституціональну складову.

Література:

1. Бандурка А.М. Україна против "грязных" денег / А.М. Бандурка, С.В. Симовьян: [науч.-прак. пособие]. — Харьков: Гос. спец. изд-во "Основа", 2003. — 224 с.
2. Борьба с отмыванием денег: международный опыт и уроки для России: Аналитическая записка [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.budgetrf.ru/Publications/Magazines/bea/analysis/2000/bea12092000rept/bea12092000rept000.htm>
3. Буткевич С.А. Досвід США щодо запобігання та протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом / С.А. Буткевич // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия "Юридические науки". — 2008. — Том 21 (60), № 1. — С. 68—74.
4. Закон України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/249-15/page2>
5. Зубков В.А. Международные стандарты борьбы с отмыванием денег и российское законодательство / В. А. Зубков [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://dpr.ru/pravo/pravo_16_7.htm
6. Коваленко В.В. Міжнародний досвід у сфері запобігання та протидії відмиванню доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму: монографія // Коваленко В.В., Дмитров С.О., Єжов А.В. — Суми: УАБС НБУ, 2007. — 140 с.
7. Козлова С. Опыт борьбы с отмыванием преступных доходов в мировой практике / С. Козлова [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://bankir.ru/tehnologii/s/opit-borbi-s-otmivaniem-prestupnih-dohodov-v-mirovoi-praktike-1362397/>
8. Колісник М.К. Легалізація доходів, отриманих злочинним шляхом, і методи боротьби з нею на світовому фінансовому ринку / М.К. Колісник, Н.О. Зинюк // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. — 2005. — Вип. 15.5. — С. 345—352.
9. Невмержицький Є.В. Правові проблеми боротьби з економічною злочинністю і корупцією: навч. посіб / Є.В. Невмержицький. — К.: АПСВ, 2005. — 415 с.
10. Приходько О. Борьба с отмыванием денег: европейский опыт для Украины / О. Приходько // Дзеркало тижня. 2007. — 12 грудня.
11. Противодействие легализации денежных средств [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.nirsi.ru/73>
12. Роль і України в боротьбі з відмиванням доходів та фінансуванню тероризму // Фінансовий контроль. — 2007. — № 2.
13. Указ Президента України "Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 8 червня 2012 року "Про нову редакцію Стратегії національної безпеки України" № 389/2012 від 8 червня 2012 р. [Елек-

тронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rnbo.gov.ua/documents/303.html>

14. Шкуркин В. Борьба с отмыванием денег в международных практиках / В. Шкуркин [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.intertrends.ru/thirteen/008.htm>

References:

1. Bandurka, A. M. and Simov'jan, S. V. (2003), *Ukraine protiv "grjaznyh" deneg* [Ukraine against "dirty" money], Osnova, Har'kov, Ukraine.
2. Fond "Bjuro jekonomicheskogo analiza" (2000), *Bor'ba s otmyvaniem deneg: mezhdunarodnyj opyt i uroki dlja Rossii: Analiticheskaja zapiska* [Combating money laundering: international experience and lessons for Russia: Policy Brief], available at: <http://www.budgetrf.ru/Publications/Magazines/bea/analysis/2000/bea12092000rept/bea12092000rept000.htm> (Accessed 4 April 2014).
3. Butkevych, S. A. (2008), *U.S. experience in combating legalization of proceeds got a criminal way*, *Uchenye zapysky Tavrycheskoho natsyonal'noho unyversyteta ym. V. Y. Vernadskoho. Seryia "Yurydycheskye nauky"*, vol. 21 (60), no 1, pp. 68—74.
4. Verkhovna Rada of Ukraine (2002), *Law "On Prevention and Counteraction of the Legalization (Laundering) of the Proceeds from Crime"*, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/anut/en/249-15> (Accessed 4 April 2014).
5. Zubkov, V. A. (2005), "International standards to combat money laundering and the Russian legislation", *Pravo i bezopasnost'*, [online], vol. 3, available at: http://dpr.ru/pravo/pravo_16_7.htm (Accessed 4 April 2014).
6. Kovalenko, V.V. Dmytrov, S.O. and Yezhov, A.V. (2007), *Mizhnarodnyj dosvid u sferi zapobihannia ta protydii vidmyvanniu dokhodiv, oderzhanykh zlochynnym shliakhom, ta finansuvanniu teroryzmu* [International experience in the area of combating money laundering of proceeds from crime and terrorist financing], UABS NBU, Sumy, Ukraine.
7. Kozlova, S. (2005), "Experience in dealing with money laundering in the world", available at: <http://bankir.ru/tehnologii/s/opit-borbi-s-otmivaniem-prestupnih-dohodov-v-mirovoi-praktike-1362397/> (Accessed 4 April 2014).
8. Kolisnyk, M. K. and Zyniuk, N. O. "The legalization of proceeds from crime and methods of dealing with it in global financial markets", *Naukovy visnyk Natsional'noho lisotekhnichnoho unyversytetu Ukrainy*, vol. 15.5, pp. 345—352.
9. Nevmerzhyts'kyj, Ye. V. (2005), *Pravovi problemy borot'by z ekonomichnoiu zlochynnistiu i koruptsiieiu* [Legal problems of combating economic crime and Corruption], APSV, Kyiv, Ukraine.
10. Prihod'ko, O. (2007), "Combating money laundering: the European experience for Ukraine", *Dzerkalo tizhnja*, vol. 12.12.
11. NIRSI (2010), "Counteraction to money laundering", available at: <http://www.nirsinirsi.appspot.com/73> (Accessed 4 April 2014).
12. State Committee for Financial Monitoring of Ukraine (2007), "Ukraine's role in the fight against money laundering and terrorist financing", *Finansovyj kontrol'*, vol. 2.
13. President of Ukraine; (2012), *Decree "On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine on June 8, 2012 "A new edition of the National Security Strategy of Ukraine"*, available at: <http://www.rnbo.gov.ua/documents/303.html> (Accessed 4 April 2014).
14. Shkurkin, V. (2012), "Combating money laundering in international practice", available at: <http://www.intertrends.ru/thirteen/008.htm> (Accessed 4 April 2014).

Стаття надійшла до редакції 14.05.2014 р.